

IN NOMINE XPI: INCIPIT
PRAEFATIVNCULA ISTIVS
LIBELLI:

BIRGHEAR
DVS SOLO
NOMINE
WORMA
GENS EPS.

Brunichoni fideli suo eiusdem uidelicet
sedis preposito. in xpo dno salutem.
Multas iam septe dieb; familiarita tua
frater kme. presens nobis hortando
suggerit. quatenus libellu ex uariis
utilitatibus ad opus compbroz nroru.
ta ex sententiis scoz patrū. qua ex ca
nonibus. seu ex diuersis penitentialib;
uigilanti animo corpus in unū colli
gere. ob id maxime. quia canonu iura
& iudicia penitentiū. in nra diocesi sic
sunt confusa atq; diuersa & inculta.
ac si ex toto neglecta. & inter se ualde
discrepantia. & pene nullū auctoritate
suffulta. ut ppter dissonantiam. uix
asciolis possint discerni. Vnde fit ple
runq; ut confugientibus ad remedium
penitentie. tam plibroz confusione.
qua etiā pbroz ignorantia. nullatenū

ualcat subueniri. Cur hoc. Inde est
mo euenire. maxime. quia mensura
temporis & modū delicti in agenda
penitencia n̄ satis attente & apte. &
perfecte prefigunt canones pro uno
quoq; crimine. ut de singulis dicant
qualiter unū quodq; emendandū sit.
sed magis in arbitrio sacerdotis intelle
gentis. relinquendū statuunt. Quappt
quia hoc nisi a sapientibus & legis diui
ne eruditis fieri nequit. Rogauit me
dilectio tua. ut hunc libellum breuit
collectū. nunc demū pueris traderem
discendū. ut quod nri cooperatores
in maturiore etate positi nris dieb;
& antecessoz nroz tarditate neglecte
rant. modo etate teneris & aliis discere
uolentibus traderetur. siquidem ut
prius fierent probi discipuli. post ple
bium & doctores & magistri. & ut per
ciperent in scolis. quid. quandoq; di
cere deberent sibi commissis. Desideriū
tuū & petitio frater. iusta mihi uideatur.
& de uoluntate tali gratias ago. etiam
& illi multamodas grates refero. qui
te talem mihi prestiterat. quia pro
statu ecclē nre te assidue desudasse
cognoueram. Sed quod tuam exhor
tationem sepius mihi inculcata. tam
diu distuleram. me ignauis nolo
ut assignes. quia duabus ex causis
minime mihi attingere licuerat.
scilicet propter uarias & inuitabiles

contractū. quā illa quę uoluntarie
admissa sunt dimittantur. si extra
exclām catholicā ullus saluetur.
Cū in his omnibus examinatus. ple
niterq; instructus repletus fuerit.
tunc ordinetur episcopus. 7.

reli
cu
t epi iudicio metropolitānorū. & eorū
epōrum qui circūcirca sunt. puchant^r
ad ecclāsticā potestātē. hi uidelicet.
qui plurimo tēpore pbant^r tam uerbo
fidei. quā rectę conuersationis exēplo.

racga
t. i.
on liceat populo electionē facere p
se. eorū qui ad sacerdotiū puocantur.
sed in iudicio epōrū ēē debet. ut ipsi cū
qui ordinandus ē pbent. si in sermone.
& fide. & spiritali uita edoctus sit. 7.

ulla ratio sinit. ut int^r epōs habeant^r.
qui nec a clericis sunt electi. nec a pte
bib; expecti. nec a conuincialib; epīs
cū metropolitani iudicio consecrati.
Vnde cū sēpe questio de male accep
to honore nascatur. quis ambigat.
nequaquā & ab istis ēē tribuendum.

qd non doceatur fuisse collatum.
Si qui autē clerici ab istis pseudo
epīs in eis sedibus ordinati sunt. quę
ad ppios epōs ptinebant. & ordina
tio eorū cū consensu & iudicio presi
dentiū facta ē. potest rata haberi.
ita ut in ipsis sedibus perseuerent.
Aliter autē uana habenda ē conse
cratio. quia nec loco fundata ē. nec
auctoritate munita. 7.

ullus ē ordinandus
epīs. nisi conuocatis clericis & parrochi
anis. & in unum consentientibus. 7.

uidam assūpta ecclā. & reb; diuinis
elevantur. & cunctos fastu superbie
pariunt. hic canes magis quam
principes nominantur. 7.

humilis debet ēē epīs. gradū enī man
suetudinis accipit. n̄ supbie. Paulus
dicit. Decet huiusmodi hominē man
suetū ēē. n̄ eleuatū. non superbum. 7.

ordinationes epōrū. auctoritate aplia

Exo
Aug
an. d

Orig
nisi d

Ex d
Grego
& apt
Paul

Ex p

e purgatione eporum
e eo qui ex monacho factus fuerit eps.
e illo qui de aliqua heresi infamatur
qd in sacro conuentu formulā istius
libelli recitare debeat.
e dampnatis epis & post reconciliatis
e eporum transmutatione...

inferi n̄ preualebunt aduersus ea.
& tibi dabo clauēs regni celorum.
Hic ergo ligandi soluendiq; potesta
tē primus accepit a dño. priusq;
ad fide populū grā di & uirtute
sue predicationis adduxit.

etq; hoc priuilegiū beato clauigero
Petro sua uice solūmodo commisit.
qd eius iuste progatiui sue cessit
sedi. futuris hereditandū atq; tenen
dū tēporibus. qm̄ & int̄ beatissimos
ap̄los fuit quedā discretio potestatis.
Et licet cunctoz par electio foret.
beato tam̄ Petro concessū ē ut aliis
p̄mineret. & eoz que ad querelam
uenirent causas & interrogationes
prudenter disponeret. Qd di ordi
natione taliter ordinatū ē credim̄.
ne om̄s posteri eoz cuncta sibi uen
dicarent. sed semp̄ maiores cause sic
sūt epoz & potiorū curę negotiorū
ad unā beati principis ap̄loz Petri
sedem confluerent. ut inde suscipiant
finē iudicioz. unde acceperunt in
itiū institutionum. ne quandoq;
a suo discreparent capite.

IN NOVO AVTE TESTAM̄TO
POST XPM̄ DN̄M NR̄M. A
PETRO. SACERDOTALIS CĒPIT ORDO.
quia ipsi primo pontificat in ecclā
xpi datus ē. dicente dño ad eum.
Tu es inquit Petrus & sup̄ hanc petra
edificabo ecclā meam. & postq;

auribus colligere gressus. & ex aliorum labore michi facere nomen inane. *Esto.* fateor. quia hec ex aliorum labore collecta. quia mihi soli canones facere non licet. colligere licitum est quod & feci. si nouit non per arrogantiam quadam. sed pro nostre ecclesie necessitudine. Ut autem obstruatur detrahentis murmur. liber qualiscumque sit. nostrum sit. non rogant nostrum episcopi lumen transeat. sed nostris ad discendum remaneat. Quomodo autem uel unde illum colligere. uolout audias. & si est peccatum ullum. tuo iudicio relinquo diiudicandum. Nichil addidi de meo. nisi labore. sed ex diuinis testimoniis ea que in eo inueneris. magno sudore collegi. & ut essent que comportaueram auctoritatiua. summo studio elaborauit. Ex ipso enim nucleo canonum quod a quibusdam corpus canonum uocatur. queque nostro tempore necessaria excerpsti. Ex canone apostolorum quedam. Ex transmarinis conciliis. quedam. Ex germanicis. & gallicis. & hispanis. quedam. Ex decretis romanorum pontificum. quedam. Ex doctrina ipsius ueritatis. quedam. Ex ueteri testamento. quedam. Ex apostolis. quedam. Ex dictis sancti Gregorii. quedam. Ex dictis sancti Ieronimi. quedam. Ex dictis sancti Augustini. quedam. Ex dictis sancti Ambrosii. quedam.

Ex dictis sancti Benedicti. quedam. Ex dictis sancti Isidori. quedam. Ex dictis sancti Basilii. quedam. Ex penitentiali romano. quedam. Ex penitentiali theodori. quedam. Ex penitentiali bede. quedam. Ad hoc in collectario hoc si quid utilitatis uideris. di donis ascribe. si autem quod superfluitas. meo inscius deputa. Bene ualeas. & in sacris orationibus. tuis. mei peccatorum memoria deprecor ut habeas.

Et in nouo testamento post christum dominum nostrum: a petro sacerdotalis expeuit ordo. e privilegio. beato petro dominum tuum solummodo commisso. & de discretionem potestatis que inter apostolos fuit. et sumus sacerdos non uocemur romanus pontifex. sed primus sedis episcopus. et bipartitus sit ordo sacerdotum. et non laici. nec bigami. non uiduarum mariti. sed irreprehensibiles ordinentur episcopi. et dum episcopus eligitur. si contradictores habeat. quinque episcopi conueniant. et nolentibus clericis. et populis. nemo debeat episcopus ordinari. ui episcopi sunt ordinandi. quod prius debeant examinari. Et ordinantur. et episcopi diligentissime probentur. antequam de populo non liceat per se sacerdotum facere

isbanno ibidem confringatur.
 Explicunt cae. Incipit lib^{us} tertius
 dicimus. De ueneratione. & observa-
 tione. & poenitentia sacri ieiunij.

Q De observatione. xlm^e.
VADRAGESIMA SUMMA
 Observatione c^{on}seruan-
 da. ut ieiunium in ea p^{er} dies dñicos
 q^{uo}d de abstinentia subtracti s^{un}t. nisi que
 infirmitas iⁿpedierit nullaten^{us} soluat.
 q^{uo}d ipsi dies decime s^{un}t anni. A p^{ri}mag^{is}
 dñica. xlm^e usq; in pascha dñi. vi.
 ebdomade cōputant^{ur}. quarū uidelicet
 dierū. xl. i. ii. fiunt. Ex q^{ui}b; dñi. vi. dies
 dñici abstinentie subtrahunt^{ur}. n^{on} plus
 in abstinentia quā. xxx. & vi. dies re-
 manent. Verbi grā. Si p^{er}. ccc. lx. v. dies
 ann^{us} ducit^{ur}. nos aut^{em} p^{er}. xxx. i. vi. dies
 affligim^{ur}. quasi anni decimas dō dam^{us}.
 It^{em} ut sacer numer^{us}. xl. dierū adimpleat^{ur}.

Reims BM 673

Reims, Bibl. mun. 673, fol. 166 v°

[avant 1106]

tionē protelans. usq; lucis
 crepusculū in contēplationē
 permansit; Qui cū lassitudinē
 ac fragilitatē carnis compel-
 lente paululū membra so-
 pori dedisset. subito p^{er} diuinā
 grām angelorū choris & ani-
 marū cētib; beatissimorū
 hominū iam spiritib; cū dō
 regnantū & immortalitatē
 adhuc corporū expectantiū
 interfuit. & familiarissimū
 cepit audire colloquium.

Reims, Bibl. mun. 1402, fol. 86

[avant 1096]

Samaran / Maridat, Cas des uns en écriture
latine ... 5 (1965) Pl. ~~X~~ IX

210
VRG HADVS
SOL NOMINE
WORMAGENSIS
EPISCOPVS.

Runicioni fidelis suo eiusdem
unde licet sedis preposito. n.
xpo dno salutem.
ultis iam sepe dieb; familiaritat
tua frater carissime. presens nob
tando suggestit. quatenus li
bellu ex uariis ualitatib; ad opus
episcoporu nroꝝ. tam ex sententiis
scorū patrū quā ex canonibus. seu
ex diuersis penitentialibus. uigi
lanti animo corpus in unū collige
rem. ob id maxime. quia canonū
iura. & iudicia penitentiu. in nra
diocesi sic se confusa atq; diuersa
& inculta. ac si ex toto neglecta.
& int se ualde discrepantia. et
pene nullius auctoritate suffulta.
ut ppter dissonantiā uix a sciolis pos
sint discerni. Vnde fit plerumq;
ut fugientib; ad remediū peniten
tie tā p librorū cōfusione. quā etiā
pbroꝝ ignorantia. nullatenus ua
leat subueniri. Cum hoc. Inde

acstimo euenire maxime. quia
mensura temporis & modū delecti in
agenda penitencia n̄ satisfacient.
& apte & pfecte p̄sunt canones. p
uno quoq; crimine. ut ac singulis
dicant qualiter unūq; emendandū
sit. sed magis in arbitrio sacerdotis
intellegentis. rei inueniendū statuunt.
Qua ppter quā hoc nisi a sapientib;
& legis diuine eruditiss fieri nequit.
rogauit r. & tuo tua ut hunc
libellu breu. collectū nunc demū
pueris tradere. discendū. ut qd nri
cooperatores in maturiore aetate
positi. nris dieb; & antecessorū nroꝝ
arditate neg. errant. modo cetero
tend. & illi discere uolentib; tra
deret. si quid. propriū fieri ut pbi
discipuli. & episcopi & doctores &
magistri. & p̄ parent in scolis. qd
quandoq; dicere deberent sibi com
missis. Desiderio enī & penitus
iusto p̄ hoc audet. & de uoluntate
tali gratias ago. & illi. multo
das gratias re se. qd. & tale michi
p̄stiterat. quia p̄ hanc ecclesiam te
assidue desudasse cognoueram. Sed
qd. a. & horum. sepius michi in
culatū tā diu distulera. me ignare
nolo ut assignes quia duab; causis

Codex Bibliothecae Ecclesiae S. Mariae Romae
ex dono Manassis Archiepiscopi eiusd. Eccles.
fol. 1. c. ducentis quadraginta tribus

Hunc archiepiscopus Remorum stegmate clarus.

O baulit in gavis manasses dñi genitricis.

Q uem uirtus maneat magnū decus atq; potestas.

O rat. qui scripsit quā sic sua uota requirit...

Burgardi normacentis episcopi
uaria synodalia praecepta et
sanctorum patrum statuta pro
regimine ecclesiae

minime mihi attingere liceat. Si
licet ppter varias & inexcusabiles ecclesi-
asticas necessitates que cotidie mo-
re fluctuū emergunt. & insup cura
mundialū rerū. ad imperialia ma-
ndata p̄tinentiū. que studentis &
ad superiora tendentis animū ual-
de obtundunt. quia animus cuiq;
dū diuidit^r p̄ plura. minor erit ad
singula. Tamen tuis sc̄is petitionib;
obediens. synodalia p̄cepta & sc̄a
statuta. tam ex sententiis sc̄orum
patrū. quā ex canonib; dō largiente
collegi & p̄ ut potui. corpore con-
xui in uno. & in uiginti libris idem
corpus distribui. Et si quis dilige-
ns lector eos subtilit̄ per ser̄uatus
fuerit. multas utilitates n̄ri mini-
sterii in eis inueniet.
primus liber continet de potestate
& primatū aplice sedis patriarcharū
episcoporum primatiū metropolitano-
rum. & de synodo celebranda. & uo-
catione ad synodū. De accusatis &
accusatorib; & testibus. De expoli-
atis. De iudicib; ac de omni
honore cōpetenti. ac dignitate. & di-
uerso negotio. & ministerio ep̄orum.
secundus liber continet de congruenti
dignitate & diuersa institutione ac

nutrimento & qualitate uitę & diuerso
negotio & ministerio p̄b̄orum & dia-
conoz seu reliquoz ordinū ecclesiasticoz.
tertius liber continet de diuinarū
domorū institutione & cultui. & ho-
nore. De decimis & oblationib; et
iustitiis singulorū. & qui libri in sa-
cro catalōgo recipiant^r. qui uero apo-
croph. & quando apponendi sunt.
quartus liber continet sacramentum
baptismatis. & ministeriū baptizan-
dorū & baptizatorū. & consignan-
dorū. & consignatorum..
quintus liber continet de sacramento
corporis & sanguinis dñi. & de per-
ceptione & obseruatione eorum..
sextus liber continet de homicidiis
sponte & n̄ sponte cōmissis. & de par-
ricidiis. & de fratricidiis. & de illis
qui uxores legitimas & seniores suos
int̄ficiunt. & de occasione ecclesi-
asticorū. & de obseruatione. & de poe-
nitentia singulorum..
septimus liber continet de incesta
copulatione consanguinitatis. & in
quo geniculo fideles & cūm p̄p̄
parari debeant. & de reuocatione.
& de poenitentia singulorum..
Octauus liber continet de uiris ac fe-
minis dō dicatis. & sacrum propositum